

WORLD-CLASS
STANDARD SCHOOL

การพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะ เรื่อง ฝึกคิด ฝึกใช้ พอเพียงในชีวิตจริง เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

นางสาววัลญจิต ตรงเที่ยง
ตำแหน่ง ครู วิทยฐานะ ครูชำนาญการ

โรงเรียนอุบลวิทยาคม
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ

การรายงานนวัตกรรมโรงเรียนนำร่องพื้นที่นวัตกรรม
โรงเรียนอุบลวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1

.....

1. ชื่อนวัตกรรม

การพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะ เรื่อง ฝึกคิด ฝึกใช้ พอเพียงในชีวิตจริง เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

2. ผู้จัดทำ

นางสาวขวัญจิต ตรงเที่ยง ตำแหน่ง ครู วิทยฐานะ ครูชำนาญการ

3. ระยะเวลาในการดำเนินการพัฒนานวัตกรรม

16 พฤษภาคม 2567 ถึง วันที่ 15 พฤษภาคม 2568

4. ที่มาและความสำคัญ

ในยุคปัจจุบันที่โลกมีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี การพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขและพอเพียงจึงเป็นสิ่งสำคัญ โดยเฉพาะในระดับประถมศึกษา ซึ่งเป็นช่วงวัยแห่งการวางรากฐานชีวิต ความคิด และพฤติกรรม การส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้แนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตั้งแต่ในห้องเรียน จึงเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับผู้เรียนในการดำรงชีวิตอย่างมีสติ รู้จักประมาณตน และตัดสินใจอย่างมีเหตุผล

จากการจัดการเรียนการสอนที่ผ่านมา พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ขาดความเข้าใจในหลักการของเศรษฐกิจพอเพียง มองว่าเป็นแนวคิดที่อยู่ไกลตัว และไม่สามารถนำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างแท้จริง ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในหน่วยการเรียนรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับต่ำ อีกทั้งผู้เรียนยังขาดทักษะการคิดวิเคราะห์และทักษะการเชื่อมโยงความรู้กับสถานการณ์รอบตัว

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ออกแบบ แบบฝึกทักษะ เรื่อง "ฝึกคิด ฝึกใช้ พอเพียงในชีวิตจริง" เพื่อใช้เป็นสื่อประกอบการเรียนรู้ โดยบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้ากับการจัดกิจกรรมแบบ Active Learning เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ผ่านการลงมือทำ ฝึกคิด แก้ปัญหา และเชื่อมโยงเนื้อหากับสถานการณ์จริงในชีวิตประจำวันของตนเอง อันจะนำไปสู่การเข้าใจแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงอย่างถ่องแท้ และสามารถนำไปใช้ได้จริง นวัตกรรมนี้มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ควบคู่กับการเสริมสร้างสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน ทั้งด้านการคิด การจัดการตนเอง และการอยู่ร่วมกับธรรมชาติและสังคมอย่างยั่งยืน อีกทั้งยังส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เช่น ความรับผิดชอบ ความพอเพียง และความมีวินัย ซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) และแนวทางการพัฒนาผู้เรียนตามเป้าหมายของสถานศึกษา

5. วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาแบบฝึกทักษะ เรื่อง “ฝึกคิด ฝึกใช้ พอเพียงในชีวิตจริง” สำหรับใช้ในการจัดการเรียนรู้สาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะ เรื่อง ฝึกคิด ฝึกใช้ พอเพียงในชีวิตจริง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
3. เพื่อประเมินความพึงพอใจของนักเรียนในการเรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะ เรื่อง ฝึกคิด ฝึกใช้ พอเพียงในชีวิตจริง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

6. กลุ่มเป้าหมาย

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/1 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 30 คน

7. เครื่องมือที่ใช้

1. แบบฝึกทักษะเรื่อง ผีคิดผีก็ใช้ พอเพียงในชีวิตจริง

1. แบบฝึกทักษะชุดที่ 1 เรื่อง หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2. แบบฝึกทักษะชุดที่ 2 เรื่อง ครอบครัวพอเพียงทุกวัน

3. แบบฝึกทักษะชุดที่ 3 เรื่อง โรงเรียนพอเพียงอย่างสร้างสรรค์

4. แบบฝึกทักษะชุดที่ 4 เรื่อง ชุมชนพอเพียงอย่างยั่งยืน

5. แบบฝึกทักษะชุดที่ 5 เรื่อง บทสรุปการประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียง

2. แผนการจัดการการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 5 แผน

3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
เรื่อง ผีคิดผีก็ใช้ พอเพียงในชีวิตจริง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 20 ข้อ

8. กระบวนการพัฒนานวัตกรรม

ขั้นตอนที่ 1 (P : plan)

1. ศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาแบบเชิงรุก (Active Learning) จากเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ

2. วิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 (ฉบับปรับปรุงพุทธศักราช 2560) และหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนอุบลวิทยาคม ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2567 มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดของเนื้อหา เรื่อง เศรษฐศาสตร์น่ารู้

3. จัดทำโครงร่างแผนการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นกระบวนการพัฒนาทักษะการคิด เรื่องการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 5 แผน โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น ส่วน ๆ พร้อมใบความรู้ และแบบฝึกทักษะ

4. ออกแบบหน่วยการเรียนรู้และจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงมโนทัศน์ (Concept-Based Instruction) ที่มีวัตถุประสงค์ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ (K) ด้านทักษะ (P) และด้านเจตคติ (A) ประกอบด้วย 5 ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

ขั้นสังเกต/รับรู้ (Observation/Perception)

ขั้นจำแนกความแตกต่าง (Discrimination)

ขั้นหาลักษณะร่วม (Finding Common Features)

ขั้นระบุมุมความคิดรวบยอด (Conceptualization)

ขั้นทดสอบและนำไปใช้ (Application)

5. สร้างเครื่องมือในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ (K) ด้านทักษะ (P) และด้านเจตคติ (A)

ขั้นที่ 2 (D : Do)

1. สร้างแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ก่อน-หลังเรียน

2. พัฒนาแบบฝึกทักษะ ตามขั้นตอนที่ได้ศึกษาและออกแบบไว้

3. จัดพิมพ์เป็นฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน
4. จัดสภาพแวดล้อมในการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสม มีสื่อ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีต่าง ๆ
7. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้แบบเน้นกระบวนการคิด
8. เก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลของผู้เรียนด้านเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

ขั้นที่ 3 (C : check)

1. ประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง
2. ไม่เน้นแค่ถูก-ผิด แต่เน้นประเมินเพื่อหาแนวทางการเรียนรู้ของผู้เรียน
3. การประเมินตนเองและเพื่อน ให้นักเรียนตรวจสอบผลงานตนเองและเพื่อน เพื่อฝึกการคิดวิเคราะห์
4. การชี้แนะแนวทางโดยครู หรือการถาม-ตอบ เพื่อให้ผู้เรียนวิเคราะห์เหตุผลและต่อยอดความรู้

ขั้นที่ 4 (A : Act)

1. นำปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นมาปรับปรุงเพื่อให้เกิดการพัฒนา

9. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับแบบฝึกทักษะ

แบบฝึกทักษะ หมายถึง ชุดฝึกทักษะที่ครูสร้างขึ้นให้นักเรียนได้ ทบทวนฝึกฝนเนื้อหาความรู้ต่างๆ ที่ได้เรียนไปแล้วให้เกิด ความจำ จนสามารถปฏิบัติได้ด้วยความชำนาญ และฝึกกระบวนการคิดให้มากขึ้น ทำให้ครูทราบ ความเข้าใจของนักเรียนที่มีต่อบทเรียน ฝึกให้เด็กมีความเชื่อมั่นและสามารถประเมินผลของตนเองได้ ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

การเรียนการสอนแบบ Active Learning

เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการสร้างสรรค์ทางปัญญา(Constructivism) ที่เน้นกระบวนการเรียนรู้ มากกว่าเนื้อหาวิชา เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้หรือสร้างความรู้ ให้เกิดขึ้นในตนเอง ด้วยการลงมือปฏิบัติจริง ผ่านสื่อหรือกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีครูผู้สอนเป็นผู้แนะนำกระตุ้น หรืออำนวยความสะดวก ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ขึ้น โดยกระบวนการคิดขั้นสูง กล่าวคือ ผู้เรียนมีการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการประเมินค่าจากสิ่งที่ได้รับ จากกิจกรรมการเรียนรู้ ทำให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีความหมายและนำไปใช้ในสถานการณ์อื่นๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ลักษณะของการจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning เป็นดังนี้

1. เป็นการเรียนการสอนที่พัฒนาศักยภาพทางสมอง ได้แก่ การคิด การแก้ปัญหา และการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้
2. เป็นการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้สูงสุด
3. ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้และจัดกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง
4. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนทั้งในด้านการสร้างองค์ความรู้ การสร้างปฏิสัมพันธ์ร่วมกันร่วมมือกันมากกว่าการแข่งขัน
5. ผู้เรียนเรียนรู้ความรับผิดชอบร่วมกัน การมีวินัยในการทำงาน และการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ
6. เป็นกระบวนการสร้างสถานการณ์ให้ผู้เรียนอ่าน พูด ฟัง คิดอย่างลุ่มลึก ผู้เรียนจะเป็นผู้จัดระบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง
7. เป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นทักษะการคิดขั้นสูง
8. เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนบูรณาการข้อมูลข่าวสาร หรือสารสนเทศ และหลักการความคิดรวบยอด

- ผู้สอนจะเป็นผู้อำนวยการควบคุมในการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติด้วยตนเอง
- ความรู้เกิดจากประสบการณ์ การสร้างองค์ความรู้ และการสรุปบทวนของผู้เรียนบทบาทของอาจารย์

รูปแบบของกิจกรรมการเรียนรู้

กระบวนการสร้างความคิดรวบยอด (Concept-Based Instruction) คือแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนทำความเข้าใจความหมายและสาระสำคัญของเรื่องที่เรียน แทนการท่องจำข้อเท็จจริง โดยผ่านการสังเกต วิเคราะห์ หาความสัมพันธ์ และสรุปเป็นหลักการด้วยตนเอง ซึ่งกระบวนการมักประกอบด้วยขั้นตอนหลักคือ

- สังเกตและรับรู้ (Observation): นำเสนอตัวอย่างมีโนทัศน์ที่หลากหลาย
- จำแนกความแตกต่าง (Comparison): ให้ผู้เรียนเปรียบเทียบสิ่งที่เหมือนและต่างกัน
- หาสิ่งร่วม (Generalization): สรุปคุณลักษณะสำคัญที่พบร่วมกัน
- ระบุนิทัศน์ (Definition): ตั้งชื่อหรือสรุปความคิดรวบยอดนั้น
- นำไปใช้ (Application): ทดสอบความเข้าใจด้วยสถานการณ์ใหม่

ประโยชน์

ช่วยพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพราะผู้เรียนจะสามารถนำความเข้าใจระดับโนทัศน์ไปประยุกต์ใช้ในบริบทที่ต่างออกไปได้

10. กระบวนการนำนวัตกรรมไปใช้

การใช้นวัตกรรมครั้งนี้ ผู้รายงานได้ดำเนินการทดลองกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/1 โรงเรียนอุบลวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 30 คน โดยดำเนินการตามลำดับดังนี้

- ปฐมนิเทศ/สร้างความเข้าใจ ข้อตกลงเกี่ยวกับการใช้แบบฝึกทักษะเรื่อง ผีคิดผีใช้ พอเพียงในชีวิตจริง จำนวน 5 ชุด
- นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไปทดสอบ แล้วบันทึกคะแนนไว้เป็นการทดสอบก่อนเรียน (Pre-test)
- จัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้
- เมื่อนักเรียนปฏิบัติกิจกรรมแบบฝึกทักษะ แล้วให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียน (Post-test) ซึ่งเป็นชุดเดียวกับแบบทดสอบก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
- ดำเนินการวัดความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะ เรื่อง ผีคิดผีใช้ พอเพียงในชีวิตจริง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

11. ผลที่เกิดขึ้นกับกลุ่มเป้าหมาย

- พัฒนาแบบฝึกทักษะ เรื่อง “ผีคิด ผีใช้ พอเพียงในชีวิตจริง” สำหรับใช้ในการจัดการเรียนรู้สาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ให้มีความตรงตามเนื้อหาที่กำหนดในจุดประสงค์การเรียนรู้ นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง และนำไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ
- ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โดยใช้แบบฝึกทักษะ เรื่อง “ผีคิด ผีใช้ พอเพียงในชีวิตจริง” สำหรับใช้ในการจัดการเรียนรู้สาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มี

คะแนนเฉลี่ยหลังเรียน **สูงกว่า** ก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงพัฒนาการทางการเรียนที่เพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน

3. นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ โดยใช้แบบฝึกทักษะ เรื่อง “ฝึกคิด ฝึกใช้ พอเพียงในชีวิตจริง” สำหรับใช้ในการจัดการเรียนรู้สาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ไม่ต่ำกว่าระดับมาก

12. บทเรียนที่ได้รับ

1. เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

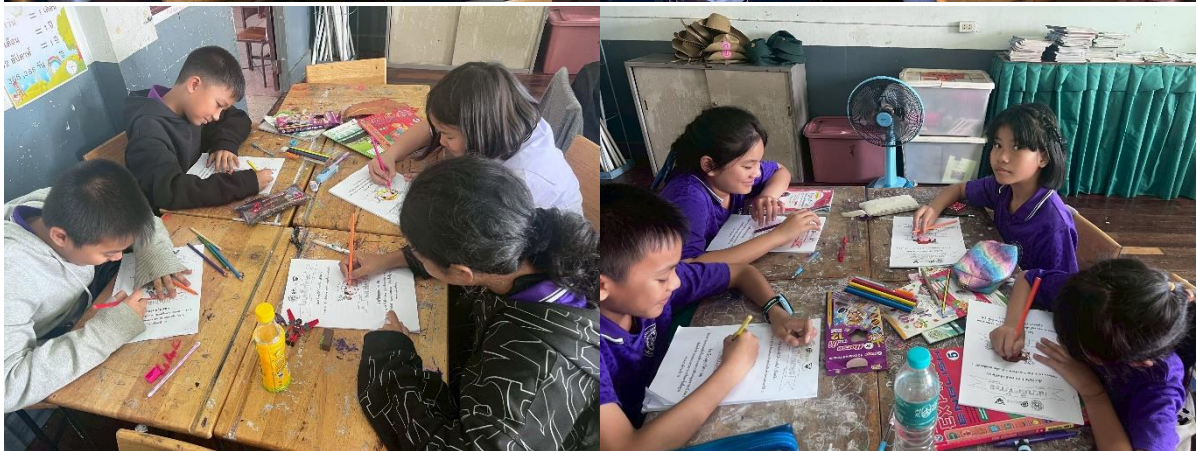
2. เป็นแนวทางสำหรับครูผู้สอนรายวิชา สังคมศึกษาในการเลือกกิจกรรมการเรียนการสอน ส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

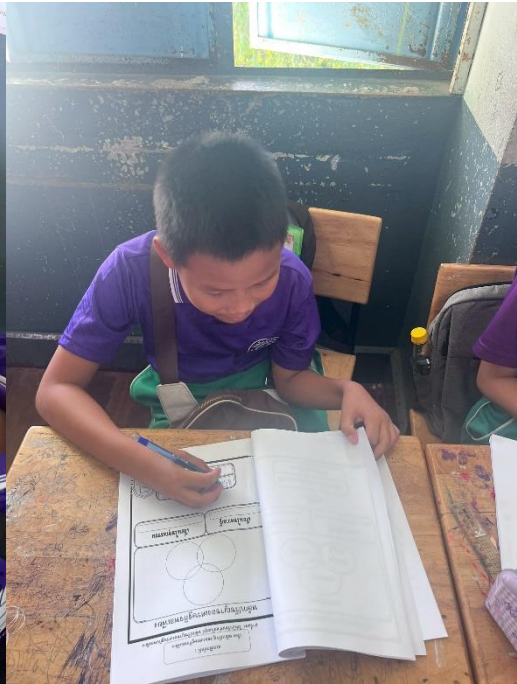
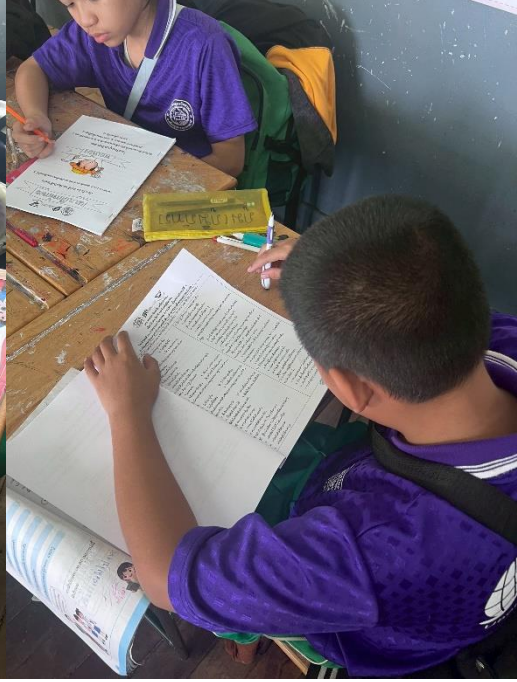
13. เงื่อนไขความสำเร็จ

- นักเรียนมีความตั้งใจ ใฝ่รู้ใฝ่เรียน ร่วมกิจกรรมด้วยความเอาใจใส่
- นักเรียนเห็นคุณค่าของความพอเพียง ไม่ได้มองว่าเป็นเรื่องน่าเบื่อหรือการประหยัดเพียงอย่างเดียว
- ครูมีเป้าหมายในการทำกิจกรรมอย่างชัดเจน
- ครูต้องประพฤติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้เด็กเห็นเป็นตัวอย่าง
- แบบฝึกทักษะต้องมีความน่าสนใจ เหมาะกับวัยนักเรียน มีรูปภาพ ใช้ภาษาง่าย ๆ ทำทลายความคิด
- การสนับสนุนจากโรงเรียนสนับสนุนงบประมาณและสื่อการเรียนรู้
- การสนับสนุนจากผู้ปกครอง: การที่ผู้ปกครองช่วยสังเกตพฤติกรรมความพอเพียงที่บ้าน จะเป็นแรงขับเคลื่อนสำคัญที่ทำให้นวัตกรรมนี้ยั่งยืน
- ช่วยกำกับดูแลและสนับสนุนให้เด็กได้ฝึกปฏิบัติจริงที่บ้าน

การพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะ เรื่อง ฝึกคิด ฝึกใช้ พอเพียงในชีวิตจริง
เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

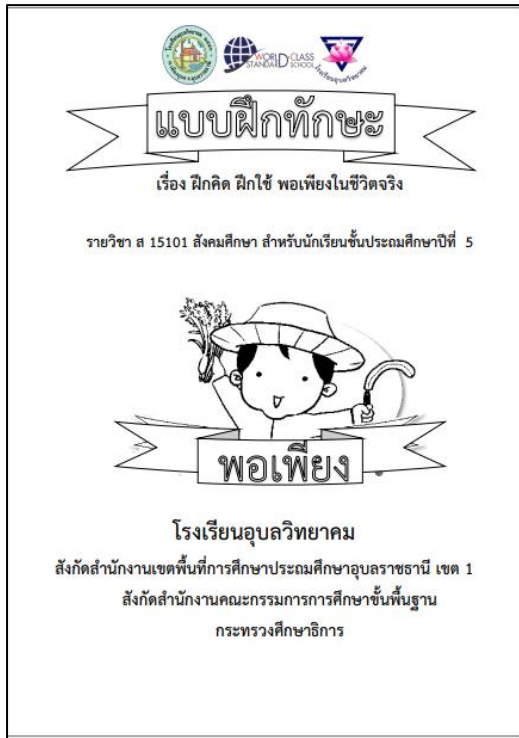

แบบฝึกทักษะ เรื่อง ฝึกคิด ฝึกใช้ พอเพียงในชีวิตจริง เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียน ต่อการจัดการเรียนรู้ โดยใช้แบบฝึกทักษะ เรื่อง “ฝึกคิด ฝึกใช้ พอเพียงในชีวิตจริง” สำหรับใช้ในการจัดการเรียนรู้สาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

<https://forms.gle/5SRGhKs1Qxtsu9pD8>

